

DOI <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-3-16>

УДК 743:001.4

ORCID ID: 0000-0001-9930-1652

Анастасія Мельничук

*старша викладачка кафедри цифрового візуального мистецтва
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
a.melnichuk@naoma.edu*

ЕВОЛЮЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ В ПОСІБНИКАХ З ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ ХХ–ХХІ СТ.: ДО АНАЛІЗУ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ У ЗВО

Анотація. Стаття присвячена аналізу формування української терміносистеми наукової номенклатури у сфері пластичної анатомії, зокрема в контексті художньої освіти ХХ–ХХІ століть. *Метою дослідження* є вивчення основних етапів розвитку термінології в пластичній анатомії, аналіз впливу політичних, соціокультурних та освітніх чинників на її формування, а також визначення актуальних проблем і перспектив для сучасної художньої освіти в Україні. *Методологія дослідження* базується на історико-культурному, лінгвістичному та порівняльному підходах, що дають змогу дослідити трансформацію термінології через аналіз джерел, таких як наукові праці, навчальні посібники тощо. У процесі дослідження визначено ключові етапи розвитку терміносистеми, зокрема роль посібників з пластичної анатомії в українській художній освіті у контексті викладання вищої художньої школи. Особливу увагу приділено аналізу термінологічних інновацій і введенню народних, архаїчних термінів, що супроводжували розвиток цього напрямку в Україні. *Висновки дослідження* підкреслюють важливість вдосконалення термінології в пластичній анатомії для забезпечення якісної художньої освіти. Зокрема, визначено необхідність створення мистецького словника термінів, що зможе узгодити існуючі терміни та наукову номенклатуру, а також відповідатиме вимогам сучасних освітніх стандартів. У статті також наголошено на важливості подальшої співпраці між художниками і медичними науковцями для формування чіткої, ефективної та відповідної українській мовній традиції наукової термінології у галузі пластичної анатомії.

Ключові слова: пластична анатомія, термінологія, українізація, художня освіта, NAOMA.

Anastasiya Melnichuk

*Senior Lecturer at the Department of Digital Visual Art
National Academy of Fine Arts and Architecture
a.melnichuk@naoma.edu*

EVOLUTION OF THE NATIONAL TERMINOLOGICAL SYSTEM IN MANUALS ON PLASTIC ANATOMY OF THE 20TH–21ST CENTURIES: ANALYZING CURRENT ISSUES IN ART EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article is dedicated to analyzing the formation of the Ukrainian terminological system in the scientific nomenclature of plastic anatomy, particularly in the context of art education in the 20th–21st centuries. *The aim of the study* is to examine the main stages in the development of terminology in plastic anatomy, analyze the influence of political, sociocultural, and educational factors on its formation, and identify current challenges and prospects for contemporary art education in Ukraine. *The research methodology* is based on historical-cultural, linguistic, and comparative approaches, which enable the exploration of terminological transformations through the analysis of sources such as scientific works, teaching manuals, and more.

The study identifies key stages in the development of the terminological system, focusing on the role of plastic anatomy manuals in Ukrainian art education within the framework of higher art education. Particular attention is given to the analysis of terminological innovations and the integration of folk and archaic terms that accompanied the evolution of this field in Ukraine. *The findings* underscore the importance of improving terminology in plastic anatomy to ensure high-quality art education. Specifically, the study highlights the necessity of creating an art dictionary of terms that harmonizes existing terminology with scientific nomenclature while meeting modern educational standards. The article also emphasizes the importance of further collaboration between artists and medical scientists to develop a clear, effective, and linguistically appropriate Ukrainian scientific terminology in the field of plastic anatomy.

Key words: plastic anatomy, terminology, Ukrainization, art education, NAFAA.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства питання національної ідентичності, у тому числі через мову, набуває особливого значення. Формування української наукової термінології є важливим етапом в утвердженні державності та відновленні історичної справедливості у галузі освіти, культури, мистецтва та науки. У контексті художньої освіти, яка вимагає глибокого осмислення пластичної анатомії, спостерігається значна залежність від іноземних джерел, зокрема російських, що історично закріпилися у навчальних програмах. Така ситуація значно ускладнює процес створення автентичних навчальних матеріалів, що відображають українські мовні, культурні та наукові традиції. Зважаючи на глобалізаційні процеси та інтеграцію України до європейського наукового простору, важливо переосмислити існуючі терміносистеми, упорядкувати їх та забезпечити відповідність сучасним стандартам.

Українська терміносистема у сфері пластичної анатомії характеризується низкою проблем, які зумовлені як історичними, так і сучасними викликами. Історична русифікація, яка сприяла калькуванню іношомовних термінів та витісненню автентичних українських лексичних одиниць, призвела до втрати значної частини культурної спадщини. У радянський період українська наукова термінологія у сфері медицини та анатомії була маргіалізована, що вплинуло на формування навчальних матеріалів з пластичної анатомії у художніх вишах. Крім того, відсутність єдиної кодифікованої системи термінів призводить до плутанини у використанні понять і створює бар'єри для ефективного навчання та дослідження. У сучасному контексті глобалізації з'являється додатковий ризик домінування англійських термінів, що може ще більше ускладнити процес відновлення національної терміносистеми. Вирішення цих проблем вимагає глибокого аналізу історичного досвіду, впровадження системного підходу до кодифікації термінів, а також створення навчальних посібників, які інтегрують сучасні досягнення науки з урахуванням українських культурних реалій.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Останні джерела висвітлюють ключові аспекти розвитку української термінології в галузі пластичної анатомії та дотичних дисциплін. Праці Ю. Шевельова [1], В. Авраменка [2] й А. Кушнір [3] акцентують увагу на історичних процесах українізації, проблемах стандартизації та адаптації термінів у XX столітті. Посібники М. Лисенкова [4], Н. Ган [5] та В. Іванова-Ахметова [6] демонструють практичне використання термінології

в освітньому середовищі, а в дослідженнях О. Орешка [7] проаналізовано сучасний стан медичної та анатомічної мови, визначено шляхи її вдосконалення. Зібрані матеріали дають змогу глибше зрозуміти еволюцію української термінології, її історичне підґрунтя та сучасні виклики, що є важливим для формування підходів до її розвитку і впровадження в наукову та художню освіту.

Метою дослідження є аналіз мовного аспекту розвитку термінології в галузі пластичної анатомії та визначення її впливу на наукову і художню освіту в Україні; окреслення ключових тенденцій українізації термінів, дослідження їхніх історичних витоків, а також розроблення підходів до відновлення й утвердження національної термінології.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Історія розвитку української термінології є складною і насиченою численними викликами, які формували мовну наукову спадщину в різних галузях. Особливої уваги заслуговує термінологія пластичної анатомії, яка виявилася важливим чинником у підготовці художників. Уявлення про структуру людського тіла завжди було фундаментом мистецької практики, а знання пластичної анатомії давали змогу майстрам досягати високого рівня реалістичності у своїх роботах. Проте розвиток цієї дисципліни в Україні значною мірою залежав від політичних, соціальних та культурних обставин, які впливали на становлення як мистецтва, так і національної терміносистеми загалом.

Перші кроки ознайомлення українських художників із пластичною анатомією були пов'язані з використанням анатомічних рисунків, копійованих із європейських трактатів та дбайливо збережених в іконописній майстерні Києво-Печерської лаври у XVIII столітті. Рисунки, що відображали структуру людського тіла, були важливою частиною навчання для тодішніх митців. Однак зауважимо, що до XX ст. в Україні не існувало трактатів та посібників з пластичної анатомії українською мовою, оскільки їхню відсутність зумовили історичні обставини, пов'язані з політичними й культурними обмеженнями.

Під час різних періодів історії, зокрема в часи імперії, значна частина наукової та навчальної літератури була привнесена з Росії, а українська термінологія не отримувала належного розвитку. Тому художні українські навчальні заклади в основному орієнтувались на російські видання з пластичної анатомії, зокрема роботи таких російських авторів, як П. Тихонов, П. Карузін, О. Кочетова, що визначало домінування російських термінів

у цій галузі. Також це призводило до втрати можливості розвитку національної термінології, яка б могла відображати специфіку української мовної та культурної спадщини.

Саме початок ХХ ст. ознаменувався посиленням інтересу до українізації наукової сфери, що стало результатом низки факторів, які мали важливе значення для культурного та освітнього розвитку України. Одним з основних чинників цього підйому була хвиля національного відродження, яка охопила різні сфери суспільного життя в умовах ослаблення російського впливу та зростання національної свідомості українців. Поштовхом для цього стали рухи за культурну автономію, відновлення української мови в освітній та науковій діяльності: це розширення функціональних можливостей української мови, початок самостійного розвитку термінології на національній основі. Коли у 1907 році було створено Українське наукове товариство, почали видавати друком видання українською мовою, йдеться про період 1917–1925 рр., однак «...єдності в поглядах на розвиток української термінології не було» [1, с. 11]. «...Досить заповнити мовні прогалини...куди потрапляли російські слова, а куди – питомо національні» [1, с. 11], тобто останні були представниками етнографізму. Навчання у новоствореній мережі різних типів шкіл мало відбуватися українською мовою, згідно з урядовою постановою «Про запровадження української мови в школи й радянські установи» (1920). Особлива увага в ній зверталася на вивчення мови у закладах, де готують працівників освіти, а також на видання достатньої кількості підручників українською мовою [2, с. 75]. Головною спільною рисою усіх згаданих видань є використання термінології, орієнтованої на ресурси рідної мови, а також намагання адаптувати іншомовні слова та компоненти до українських норм. У цей період однією з найбільших проблем стало приведення запозичених слів у відповідність до фонетичних і морфологічних вимог української мови [2, с. 87]. У низці наукових розробок 1928–1930 рр. сформульовано основні засади творення української термінології, серед яких: «термінологія повинна бути народною; у разі відсутності готового терміна в народній мові треба створити його з мовних морфем; лише в разі непридатності новоствореного терміна запозичувати наукову назву з мови-джерела; термін має бути зрозумілий; назва поняття має бути точна й однозначна; термін повинен бути придатний для творення похідних термінів; термін має добре звучати і бути економним» [3, с. 2]. Це було зумовлено як відродженням національної ідентичності, так і потребою створення навчальних

матеріалів, доступних для широкого загалу. Проте наукова термінологія, зокрема у сфері пластичної анатомії, мала вкрай обмежену базу.

Одним із перших важливих кроків у розвитку української термінології в галузі пластичної анатомії стало друге видання підручника Миколи Костянтиновича Лисенкова «Пластична анатомія» українською мовою, здійснене у 1928 році. М. Лисенков, радянський лікар і викладач пластичної анатомії в Одеському художньому інституті (Академії мистецтв) у 20-х роках ХХ ст., створив цей посібник для художників; це був важливий внесок у формування професійної майстерності митців. Переклад здійснив лікар І. Холодний; видання вперше в історії сср представило пластичну анатомію українською мовою, що стало значним кроком у розвитку наукової термінології в Україні. Однак, зауважимо, що в тексті перекладеного підручника використані терміни, які можна віднести до етнографізмів, які не завжди прийнятні в сучасній науковій термінології. Скажімо, серед термінів слід виокремити такі, як «*тлуст*» (*жир*), «*баньки*» (*очні яблука*), «*жили*» (*судини*), «*гніт*» (*тиск*), «*боляче*» (*нарів, абсцес*), а також «*рамена*», «*рам'я*», «*рамйона*» (*плече*) [4].

Також звернемо увагу, що в посібнику наявні не лише етнографічні концепти, але й архаїчні народні вирази, які надають текстові специфічного колориту й відображають народну мову того часу. Зокрема, зустрічаються такі терміни, як «*передрам'я*» (*передпліччя*), «*китиця*» (*кисть*), «*м'ясні*» (*м'язи*), «*тяжі*» (*сухожилля*), «*сидні*» (*сідниці*), «*горішній кінець*» (*верхній кінець*), а також «*мискова кістка*» (*тазова кістка*) [4]. Ці вирази, хоча й характерні для народного мовлення, надають науковому тексту специфічного колориту, що свідчить про глибоке коріння української термінології в народній практиці.

У передмові до посібника лікар М. Лисенков зазначав: «...у цьому виданні я зробив декілька поправок, доповнив і збільшив кількість малюнків, до того ж багато ілюстрацій з російських видань було замінено на нові, які краще відповідають своєму призначенню та часу» [4, с. 4]. У праці були використані малюнки з європейських посібників таких авторів, як Y. Kollman, A. Froriep, dr. Roth, Z. Mollier, C. Langer, P. Richer, G. Fritsch, Zeising, Schadow, C. Schmidt, Stratz [4, с. 169–170]. Варто підкреслити, що анатомічні відомості для курсу лекцій були запозичені винятково з західноєвропейських посібників. Тираж книги становив 3000 примірників, один з яких зберігається в науковій бібліотеці фонду рідкісної книги Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури,

і потрапив до Київського художнього інституту (тепер НАОМА) наприкінці 20-х років XX століття. Це єдиний посібник з пластичної анатомії початку століття, перекладений українською мовою. Тому цей примірник є безцінним скарбом в бібліотечному фонді НАОМА і являє собою рідкісний екземпляр з пластичної анатомії, що має важливе історичне значення для художньої та мистецтвознавчої галузей.

1934 рік став тим поворотним моментом, який радикально змінив ситуацію в Україні, зокрема в освітній сфері, і цей процес тривав аж до здобуття Незалежності. «Елітне» зросійщення поширювалося в усіх сферах, зокрема в освітніх установах, де більшість посібників продовжували виходити російською мовою. Короткочасне відродження термінологічної лексикографії в радянській Україні припало на кінець 1950-х – першу половину 1960-х років, у період так званої хрущовської відлиги. Однак спроби уніфікації та запровадження інтернаціональної термінологічної бази через російську мову як мову міжнародного спілкування в межах радянського простору, зокрема у науковій сфері, майже знівеливали попередні досягнення в розробці української термінології. Це підривало основи розвитку української термінології, побудованої на засадах рідної мови та з урахуванням норм української літературної мови [5, с. 17]. Внаслідок таких обмежень, основним принципом створення української термінології стало «...прагнення до мінімальних розбіжностей між українською та російською мовами, що сприяло поширенню синонімії та калькування в українських терміносистемах» [5, с. 68].

Посібник викладачки пластичної анатомії Київського художнього державного інституту, художниці Н. Ган «Курс пластичної анатомії» (1965) є важливим джерелом для аналізу еволюції термінології у цій галузі. Якщо порівнювати терміни, використані у 1920-х роках, бачимо, що у цьому виданні вже спостерігаються суттєві зміни. Наприклад, у підручнику М. Лисенкова зустрічаємо терміни *«чолова кістка»*, *«пипковий паросток»*, *«надвірний слуховий хід»*, тоді як у Н. Ган вони замінені на *«лобова кістка»*, *«сосковидний відросток»*, *«зовнішній слуховий прохід»* та інші. Література, на яку спирається авторка, здебільшого є російською, включаючи роботи таких авторів, як М. Іваницький, Р. Синельников, В. Воробйов, І. Павлов, М. Тихонов, В. Тонков. Ілюстрації, що подані в посібнику Н. Ган, не мають вказівки на авторство, однак у межах проведеного дослідження було встановлено їхнє запозичення з посібника російського анатома М. Іваницького.

Одним із контрверсійних питань сучасного термінологознавства є функціонування складних слів з компонентами *-подібний* та *-видний* у контексті української медичної терміносистеми. Такі словотвірні конструкції набули неабиякого поширення у 1930-х роках XX століття під час русифікації української терміносистеми, яка здійснювалась під гаслами стандартизації та уніфікації. Це спричинило появу нетипових для української мови подвійних кальок, зокрема таких, як російське *«щитовидный»*, яке було перекладене як *«щитоподібний»* та *«щитовидний»* [5, с. 3]. У посібнику М. Лисенкова зафіксовано термін *«клинувата кістка»*, натомість у Н. Ган вже використовується *«клиновидна кістка»* та інші подібні варіанти. Окрім того, слід зазначити, що термін *«грудна клітина»*, часто вживаний останнім часом у медичній літературі, є некоректним, оскільки правильним є вживання терміну *«грудна клітка»* або *«огруддя»*¹.

Одним з найактуальніших завдань сучасної медичної термінології є її відродження, упорядкування та кодифікація. Проблема остаточного винормування та уніфікації української медичної термінології залишається невирішеною, а процес відновлення національної медичної лексики у фаховому спілкуванні продовжується. Українська наукова мова, зокрема її термінологія, визначається як специфікою мовної ситуації в Україні, так і станом розвитку літературної мови, складовою частиною якої є наукова мова. Оскільки спостерігається бурхливий потік нових термінів, виникає нагальна потреба в їхній систематизації та кодифікації. Аналіз досліджуваних нами праць виявляє різноманітні тенденції у підходах до формування термінології, однією з яких є відновлення термінів 20-х років XX століття, яке передбачає заміну усталених термінів у мові. Іншою тенденцією є зловживання іншомовними термінами, зокрема англійськими, коли досить часто в сучасному мистецькому просторі можна почути вислів *«артистична анатомія»* (від англ. *«artistic anatomy»*). Проте жодна з цих тенденцій не сприяє нормалізації та розвитку української наукової термінології.

Зрозквітом незалежності України значно поповнили арсенал наукових посібників з пластичної

¹ Згідно з тлумаченням Словника української мови (СУМ), *«клітка»* означає *«закрите приміщення для птахів, тварин тощо, зі стінками з металевих або дерев'яних прутів»*, тоді як *«грудна клітка»* – це частина людського та тваринного скелета, що складається з груднини, грудних хребців і ребер, а також утворена ними порожнина, в якій містяться легені, серце та стравохід. В українському медичному словнику М. Нетлюха зазначено, що правильним відповідником терміна *thorax* є *«грудна клітка»* або *«огруддя»* [6].

анатомії саме українською мовою. Зокрема, Харківська державна академія дизайну та мистецтв у 2007 та 2009 роках видала два навчальні посібники «Пластична анатомія» (автори: С. Рибін, В. Бобін, С. Калашнікова, А. Куліш, І. Наталуха). Окрім того, у 2008 та 2018 роках побачили світ ще два посібники «Пластична анатомія» (автори: В. Апальков, С. Рибін, І. Наталуха, В. Носань і Р. Ногін). У цих підручниках подано ґрунтовний матеріал з питань будови кісткової, сполучної та м'язової систем людини. Тут також подано нариси з історії пластичної анатомії та розглянуто відмінності між статичним і динамічним положеннями людського тіла.

Ще одним важливим навчальним посібником є праця художника Є. Гулі «Пластична анатомія – основа рисунка» (2013), а також роботи І. Яковця «Пластична анатомія» (2014), Р. Валецької «Пластична анатомія» (2008) та В. Правдохіна «Пластична анатомія: навчальний посібник» (2010). Останнім виданням цієї серії є «Рисунок і пластична анатомія: навчальний посібник» (2021), автори якого: О. Оленіна, В. Манохін, П. Мирончик, Н. Вінтаєва, Д. Вінтаєв, П. Дзюбенко та О. Чирва. Водночас у низці виданих навчальних посібників, зокрема у «Навчальному рисунку» В. Іванова-Ахметова, фіксуються терміни, що свідчать про вплив русизмів, як-от *«великоберцева кістка»*, *«стегенна кістка»*, *«грудна клітина»* [7], що є калькованими з російської мови. Зазначені терміни, а також загальна відсутність українських медичних джерел під час підготовки цих посібників призводить до поширення російських кальок у вітчизняній термінології, що ставить під загрозу якість навчання студентів художніх ВНЗ України. Крім того, значна частина ілюстративного матеріалу в цих виданнях була запозичена з російських джерел.

Більшість посібників, виданих за останні 30 років, на жаль, базуються на працях таких російських авторів, як М. Алексич, М. Іваницький, Н. Колесников, Н. Лі, М. Рабінович, Г. Павлов, Р. Синельников, А. Хитров та М. Тонков. Це зумовлене обмеженнями європейського контексту на той час. Однак після 2019 року, з початком безвізового режиму, а також у 2022 році, під час повномасштабної війни в Україні, розпочалася активна співпраця з країнами Європейського Союзу. Це сприяло академічній мобільності, доступу до цифрових архівів і збільшенню онлайн-ресурсів, що, своєю чергою, позитивно вплинуло на розвиток національної термінології. Актуальним завданням є осмислення термінології пластичної анатомії та визнання впливу російських мовних конструкцій. Необхідно формувати та кристалізувати

національну українську мистецько-наукову термінологію, спираючись на досягнення українських науковців, що працювали над створенням національних термінів ще у 20-х роках ХХ століття. Важливо також переглянути їхній вклад і відновити лексичний фонд, що був знищений в період репресій.

На сьогоднішній день викладачі вищих художніх навчальних закладів стикаються з нагальною потребою звернутися до термінологічної бази пластичної анатомії. Це питання набуває особливої актуальності у контексті необхідності створення мистецького словника термінів, який би відповідав вимогам сучасної наукової мови. Одним із ключових завдань є розробка єдиного термінологічного простору, що враховуватиме специфіку художньої освіти, водночас орієнтуючись на медичну термінологію, яка є фундаментальною для вивчення анатомії людини. Важливою умовою успішного вирішення цього завдання є тісна співпраця між науковцями з різних галузей – художниками, медиками, лінгвістами. Спільне обговорення й узгодження термінів дасть змогу досягти гармонії в науковій номенклатурі української мови, сприятиме точності та однозначності визначень, що необхідні для кваліфікованої підготовки студентів. Розробка такого словника має стати основою для подальшого розвитку художньої освіти в Україні, забезпечуючи методологічну підтримку процесу навчання та сприяючи інтеграції сучасних наукових підходів у викладання пластичної анатомії. Таким чином, створення мистецького словника термінів, який відповідав би вимогам наукової точності та українській мовній традиції, є важливим етапом на шляху до вдосконалення термінологічної бази та підвищення рівня мистецької освіти в Україні.

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. Зважаючи на результати аналізу сучасного стану української термінології пластичної анатомії, слід відзначити, що проблема її нормалізації та оновлення є надзвичайно актуальною для художньої освіти. Серед основних питань, які потребують уваги, є вплив російських термінів і кальок на українську мову. Праці М. Лисенкова та Н. Ган, відіграли важливу роль у формуванні української термінології з пластичної анатомії у 20-х роках ХХ століття. Однак у процесі стандартизації й уніфікації в Україні виникли складнощі, пов'язані з використанням термінів, запозичених з російської мови, що не сприяло розвитку національної термінології. Дослідження підкреслюють необхідність перегляду й осмислення цих термінів для створення окремої української мовної системи, яка

б враховувала як національні особливості, так і міжнародні наукові стандарти. Водночас важливим аспектом є звернення до праць українських науковців, які ще в ХХ ст. активно працювали над створенням власних термінів.

Ключову роль у цьому процесі відіграють нові академічні ініціативи та міжнародна співпраця. Зокрема, відкриття нових можливостей для співпраці з європейськими країнами після 2019 року, і зростаючий доступ до інтернет-ресурсів дають змогу впроваджувати кращі міжнародні практики та адаптувати їх до потреб української науки.

Водночас, необхідно продовжувати вивчення та узгодження термінів з міжнародними стандартами, однак не забуваючи про важливість підтримки національних лексичних особливостей. Таким чином, для подальшого розвитку термінології пластичної анатомії в Україні потрібно сприяти не тільки кодифікації та упорядкуванню існуючих термінів, але й активному залученню українських науковців до створення нових термінів, які будуть відповідати національній мистецькій традиції і науковим вимогам.

Список використаних джерел

1. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900–1941). Стан і статус (9). ZBRUC. URL: <https://zbruc.eu/node/68987>. Дата публікації: 28.07.2017 (дата звернення: 09.01.2025).
2. Авраменко В. Розвиток навчальної термінологічної лексики у процесі розбудови української системи освіти (20-ті роки ХХ ст.). Філологічний часопис. 2017. Вип. 2. С. 3–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filoljour_2017_2_3 (дата звернення: 14.01.2025).
3. Кушнір А. В. Формування та розвиток української термінології. Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ. Вінниця : ВНТУ, 2016. С. 123–126.
4. Лисенков М. Пластична анатомія: навч. посіб. Київ : Держвидав, 1928.
5. Ган Н. С. Курс пластичної анатомії людини. Київ : Мистецтво, 1965.
6. Іванов-Ахметов В. М. Навчальний рисунок : навч. посіб. Київ : НТУУ "КПІ", 2006. 80 с.
7. Oreshko O. Українська медична термінологія (розвиток і сучасний стан): Diplomová práce. Brno, 2010. Masarykova Univerzita. URL: https://is.muni.cz/th/110609/ff_m/diplom00.pdf (дата звернення: 15.01.2025).
8. Томашевська О. Я., Дзись Є. І. Українська медична мова: проблеми та їх вирішення. Здоров'я України 21 сторіччя. 2021. № 17(510). URL: <https://health-ua.com/terapiya-i-semeynaya-meditsina/organizaciia-medicnoyi-dopomogi/67386-ukrainska-medichna-mova-problemi--tah-virshennya> (дата звернення: 25.01.2025).

References

1. Shevelov, Yu. (2017, Lypen 28). *Ukrainska mova v pershii polovyni dvadtsiatoho stolittia (1900–1941). Stan i status (9)* [Ukrainian Language in the First Half of the Twentieth Century (1900–1941)]. Zbruch. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/68987> [in Ukrainian].
2. Avramenko, V. (2017). Rozvytok navchalnoi terminolohichnoi leksyky u protsesi rozbudovy ukrainskoi systemy osvity (20-ti roky XX st.) [Development of Educational Terminological Vocabulary in the Process of Building the Ukrainian Education System (1920s)]. *Filolohichni chasopys – Philological Journal*, 2, 3–9. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filoljour_2017_2_3 [in Ukrainian].
3. Kushnir, A. V. (2016). Formuvannia ta rozvytok ukrainskoi terminolohii [Formation and development of Ukrainian terminology]. *Materialy XLV Naukovo-tekhnichnoi konferentsii VNTU – Materials of the XLV Scientific and Technical Conference of VNTU*. (s. 123–126). VNTU [in Ukrainian].
4. Lysenkov, M. (1928). *Plastychna anatomiia* [Plastic Anatomy] [Navchalnyi Posibnyk]. Derzhvydav [in Ukrainian].
5. Han, N. S. (1965). *Kurs plastychnoi anatomii liudyny* [Course on Human Plastic Anatomy]. Mystetstvo [in Ukrainian].
6. Ivanov-Akhmetov, V. M. (2006). *Navchalnyi rysunok* [Educational Drawing] [Navchalnyi posibnyk]. NTUU "KPI" [in Ukrainian].
7. Oreshko, O. (2010). *Ukrainska medychna terminolohiia (rozvytok i suchasnyi stan)* [Diplomová práce] [Ukrainian Medical Terminology (Development and Current State)]. Masarykova Univerzita. Retrieved from: https://is.muni.cz/th/110609/ff_m/diplom00.pdf [in Ukrainian].
8. Tomashevska, O. Ia., & Dzis, Ye. I. (2021). *Ukrainska medychna mova: problemy ta yikh vyrishennia* [Ukrainian medical language: problems and their solutions.]. *Zdorovia Ukrainy 21 storichchia – Health of Ukraine in the 21st century*, 17(510). Retrieved from: <https://health-ua.com/terapiya-i-semeynaya-meditsina/organizaciia-medicnoyi-dopomogi/67386-ukrainska-medichna-mova-problemi--tah-virshennya> [in Ukrainian].

Подано до редакції 10.02.2025